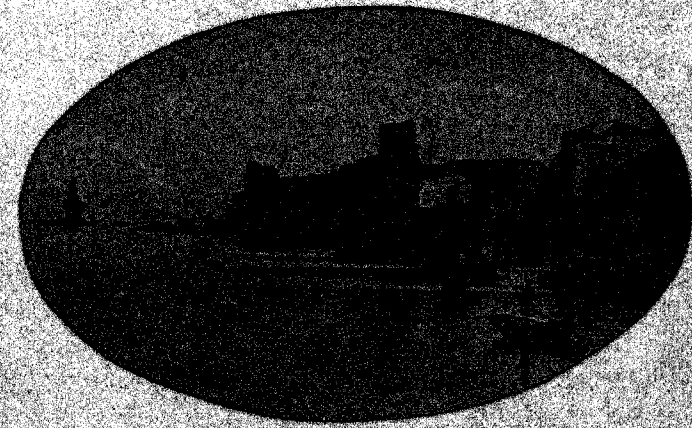

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ Π. ΠΑΣΧΑΛΗ

ΕΘΙΜΑ ΠΟΥ ΣΒΥΝΟΥΝ

Η ΜΕΓΑΛΗ ΕΒΔΟΜΑΣ ΚΑΙ ΤΟ ΠΑΣΧΑ
ΕΝ ΑΝΔΡΟ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΛΟΓΓΡΑΦΙΑΝ
ΤΗΣ ΝΗΣΟΥ ΑΝΔΡΟΥ

ΕΚΔΟΣΙΣ ΤΟΥ ΕΝ ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ
ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΑΝΔΡΙΩΝ
"Η ΑΝΔΡΟΣ"

1936

L21385

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
Α. ΠΑΠΑΚΩΣΤΑ

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ Π. ΠΑΣΧΑΛΗ

ΕΘΙΜΑ ΠΟΥ ΣΒΥΝΟΥΝ

Η ΜΕΓΑΛΗ ΕΒΔΟΜΑΣ ΚΑΙ ΤΟ ΠΑΣΧΑ ΕΝ ΑΝΔΡΩ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΝ ΤΗΣ ΑΝΔΡΟΥ

ΒΥΖΑΝΤΙΑΚΟΝ ΑΛΦΑΒΗΤΟΝ

(Διὰ ζώσης φωνῆς περισσῶθεν ἐν Ἄνδρῳ)

Α.= Ἀρχὴ τοῦ κόσμου.	Ν.= Νύκτα τὸν ἐπίστανε.
Β.= Βασιλεὺς ἔρχεται.	Ξ.= Ξόλο τοῦ ἔδουσανε.
Γ.= Γεννᾶται ὁ Χριστός.	Ο.= Ὁ Πιλάτος ἔλεγε.
Δ.= Δύο ἄγγελοι τὸ χαιρε.	Π.= Ποῖος εἶσαι;
Ε.= Ἐσημειώθη ἐφ' ἡμᾶς.	Ρ.= Ρωμαῖος εἶμαι.
Ζ.= Ζήτει τὸν Ἰούδαν.	Σ.= Σημεῖα ἔδειξε.
Η.= Ἦτον ὡς ἀθάνατος.	Τ.= Τούτοις ἄρες ἔλεγε.
Θ.= Θαύματα ἐποίησεν.	Υ.= Ὑψηλὰ τὸν κρέμασαν.
Ι.= Ἰωάννης τὸν ἐβάπτισε.	Φ.= Φύλακὴ τὸν ἔβαλαν.
Κ.= Κάλαιον ἐθάψασε.	Χ.= Χολὴ τὸν ἐποίησανε.
Λ.= Λαὸς τὸν ἐτριγύρισε.	Ψ.= Ψάλλοντας καὶ λέγοντας.
Μ.= Μαθητὴς τὸν πρόδοσε.	Ω.= Ὡ μέγα τὸ βλογημένον (1)

Μεγάλη Δευτέρα.= Μεγάλη μαχαίρα.
Μεγάλη Τρίτη.= Μεγάλη κρίση.
Μεγάλη Τετάρτη.= Μεγάλη ἀνάγκη.
Μεγάλη Πέμπτη.= Ποῖος μπορεῖ νὰ στέκη.
Μεγάλη Παρασκευή.= Κλάματα καὶ ὀδυρμοί.
Μεγάλο Σάββατο.= Κουλοῦρες ἀπάνω-κάτω.
Μεγάλη Κυριακή.= Λαμπριότης καὶ κρασί,
Μπάμ ἐδῶ καὶ μπάμ ἐκεῖ.

(1) Προβλ. Κ. Κρουμάχερο, Ἱστορία Βυζαντινῆς Λογοτεχνίας, τ. Α', σ. 519-520, Ἑλλην. μετάφρ. Γ. Σωτηριάδου.

Λ α ζ α ρ ο ι

Ἐνήμερα τοῦ Λαζάρου πηγαίνουν τὰ παιδιά εἰς τὰ σπίτια καὶ λέν τὸ Λάζαρο.

Ἦ ρ θ' ὁ Λ α ζ α ρ ο ς, ἦ ρ θ α ν τὰ θ ά γ ι α κ λ π.

Κάμνουν δὲ τοῦ Λαζάρου οἱ νοικοκυρὲς εἰδὸς τι ζυμαρικῶν εἰς σχήματα παριστῶντα τὸν Λάζαρον σαβαναμένον. Γι' αὐτὸ τὰ ψωμιάκια αὐτὰ, ποὺ μοιάζουν μικρὲς φροατζόλες, τὰ ὀνομαζοῦν Λ α ζ α ρ ο υ ς. Ὅπως δὲ εἰς τὶς κοινοῦδες τῆς Λαμπρῆς βάζουν κόκκινα αὐγά, εἰς τοὺς Λαζάρους ἀπιθώνουν κερύδρια, καὶ καμμιά φορὰ βάνουν καὶ σταφίδες μαῦρες καὶ μοσκοζαφίρια.

Βάγια, θάγια τῷ Βασιῶ
 Τρῶνε ψάρια καὶ κολιὸ
 Καὶ τὴν ἄλλη Κεριακὴ
 Τρῶνε τὸ παχὺ ἀρνὶ
 Καὶ τὸ κόκκινο αὐγὸ.
 Γιὰ τὸ πείσμα τῶν Ἑβραίων
 Ἄνεστηθὲ ὁ Χριστὸς
 Καὶ ἐφάνηκε ὁ Θεός.

Τὴ Μεγάλῃ Πέμπτῃ τὰ παιδιά κάμνουν ἓνα καλαμένιο Σταυρὸ, εἰς τὸν ὁποῖον κρεμμυδιὰ μετὰ πολλὴν χάριν διάφορα πολίχρωμα ἀνθουλάκια τῶν ἀγρῶν, περασμένα σὲ κλωστές.

Τὸν Σταυρὸν αὐτὸν τὸν πηγαίνουν εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ τὸν λειτουργοῦν, γιὰ νὰ ἀκούσῃ καὶ τὰ δώδεκα Εὐαγγέλια, τὴν δὲ Μεγάλῃν Παρασκευὴν τὸ πρωὶ τὸν περιφέρουν εἰς τὰ σπίτια τραγουδώντας τὸ κάτωθι ᾄσμα, μετὰ τὸ τέλος τοῦ ὁποῖου προσφέρουν εἰς τὴν νοικοκυρὰν ἓνα κομματάκι κλωστή μετὰ ἀνθουλάκια ἀπὸ τὸν Σταυρὸν, λαμβάνοντα ὡς ἀντάλλαγμα τὸ εἰς τὸ ᾄσμα ἀναφερόμενον σ α ρ α κ ο σ τ ὸ αὐγὸ, ἄσπρο διπλαδὴ κοινὸν αὐγὸ, καὶ ὄχι κόκκινον, ὅπως εἶνε τὸ Λαμπριάτικο. Ἐδιναν δὲ τὰ ἀνθουλάκια αὐτὰ τοῦ Σταυροῦ γιὰ τὸ καλὸ στίς νοικοκυρὲς ποὺ ἔκ α ν α ν μ ε τ α ξ α ρ ε ι ὸ. Ἦσαν δὲ ἄλλοτε τὰ κοκκούλια τὸ κυριώτερον εἰσόδημα τῶν κατοίκων τῆς Ἄνδρου.

Ἴδοὺ τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος ᾄσμα:

Χαῖρε Πύλη, χαίρετε,
 Χαῖρε, τίμειε Σταυρέ,
 Ὁ χορὸς τῶν Ἀποστόλων
 Καὶ ἡμεῖς οἱ μαθηταὶ
 Ψάλλοντάς σας ἤρθαμε
 Σήμερα καὶ αὔριο
 Κι' ὄλην τὴν Ἑβδομάδα.

Μάρτη, Μάρτη μου καλέ,
 Καὶ Ἀπρίλη φωτιρέ.

Ὁ ἥλιος λάμπει,
 Ἡ γῆ μυρίζει,
 Τὰ δέντρα ἀνθοῦνε,
 Τὰ πουλάκια κλαιδοῦνε.

Ὅξω ψύλλοι, ποντικοί,
 νὰ πάρετε ἕρη καὶ βοινά,
 Νὰ φάτε κοιμαρόφυλλο
 Νὰ πέστε νὰ ψοφήστε,

Μέσα Μάη καὶ χαρά,
 Τὰ κοκκούλια νάν' πολλὰ
 Καὶ σφιχτὰ καὶ δυνατὰ,

Ὡς λουλουδίζει ὁ Σταυρὸς
 Νὰ λουλουδίσουν τὰ διακόπια σας
 Νὰ πῆξουνε τὰ σπίτια σας
 Μαζὶ καὶ τὰ ὀροῦνια σας.

Ἐμεῖς οἱ τρεῖς οἱ τέσσερις
 Κ' οἱ ἄλλοι εἰκοσιτέσσερις
 Τὴν Πόλη, τὴν Ἁγιά Σοφιά
 Μονάχοι ἐγυρίσαμε,

Τὸν βασιλεῖα δὲν ἠῆραμε,
 Κι' ἂν ἴσως καὶ τὸν ἠῆραμε,
 Ὅμως δὲν τὸν γνωρίσαμε.

Σίγω, κερά, ἀπ' τὸ θρονί,
 Νὰ μᾶς δώσης τὸ αὐγὸ,
 Τὸ αὐγὸ τὸ δίκορκο,
 Τὸ σαρακοστὸ αὐγὸ,

Γιατ' ἔχω δάσκαλο κακὸ,
 Καὶ πρωτόσκολο κακὸ,

Ἄν πάω ἀψὲ μαλόνει με
 Ἄν ἀργήσω, δέρνει με

Ἄς τὸ πάρω τὸ αὐγὸ,
 Τὸ σαρακοστὸ αὐγὸ,
 Κι' ἄς δαρθῶ,
 Κι' ἄς σκοτωθῶ.

Καὶ εἰς ἔτη πολλὰ τῆς καλῆς νοικοκυρᾶς.

Τῆς Μεγάλης Παρασκευῆς.

Τῆ Μεγάλῃ Παρασκευῇ, μίστορης, ξιμάτορης, καρφί κανίνας δὲν φαίρονται, γιατί οἱ Ἑβραῖοι τῆ Μεγάλῃ Παρασκευῇ κίμινε τὰ καρφιά πού στανωῶσινε τὸ Χριστό. Καί δὲν τρώνε τῆ Μεγάλῃ Παρασκευῇ κανίνα γινεὸ πρόϊμμα, γιατί οἱ Ἑβραῖοι ἐπότισαν τὸ Χριστό χορὴ καὶ ξόδι τὴν ἄμα αὐτῆ μέρα.

Τὰ κερὰ τοῦ Ἐπιτάφιου.

Τὰ κερὰ τοῦ Ἐπιτάφιου ποτὲ δὲν τὰ πᾶνε ἀναμμένα στοὺ σπῖτι, γιατί τὸ σπῖτι πού θενὰ μπῆ μέσα σ' αὐτὸ ἀναμμένο τέτοιο κερὶ θὰ πιάση φωτιά.

—Ἀπὸ τὰ κερὰκια ὅμως πού εἶναι κολλημένα ἀπάνω στὸν Ἐπιτάφιο, εἶναι μεγάλο καλὸ νὰ πύρουν οἱ ἱναυτικοὶ γιὰ τὰ καρὰβια τους. Γιατί στὴ τρικιμία, στὴ μεγάλη φουρτουνα, ἔχουνε θαιματουργὴ δύναμη. Ἀνίθει ὁ καπετάνιος ἓνα τέτοιο κερὰκι καὶ τὸ ρίχνει καθὼς εἶναι ἀναμμένο, στὴ θύλασσα. Ἐτσι ἡ φουρτουνα κοπιᾶει, τὰ κέρματα πέφτουν, καὶ τὸ ἀπελπισμένο καρὰβι σώζεται.

—Ἀκόμη ἀπὸ τὸν Ἐπιτάφιο νὰ πύρης κερὶ, καὶ νὰ τρυπήσης τὸ κέρατο τοῦ θουδιοῦ, νὰ βάλῃς ἀπ' αὐτὸ μέσα ἓνα κομματάκι, τὸ θουδι δὲ μυᾶζεται, πού μυασμένο τρέχοντας ἀκράτητο συχνὰ καὶ σκοτώνει καὶ σκοτώνεται.

—Καὶ ἀνήμερα τὸ Βαγιῶ ἀκόμη ναῦρης ἓνα κλαδί λάιμο νὰ τὸ λειτουργήσης ἄμα τὸ φάῃ τὸ ζωντόβολο δὲ μυᾶζεται.

Τῆς Λαμπρῆς τὸ κερὶ.

Τῆς Λαμπρῆς τὸ κερὶ ὅμως εἶναι καλὸ νὰ τὸ πᾶς ἀπὸ τὴν Ἀνάσταση ἀναμμένο στοὺ σπῖτι σου, προσέχοντας νὰ μὴ σοῦ σβύση στοὺ δρόμο, καὶ νὰ ἀνάψῃς μὲ δαῦτο τὰ καντήλια τῶν εἰκονισμάτων σου. Μαζὶ μὲ τὸ ἀναστημένο κερὶ ἀνασταίνεις καὶ τὸ σπιτικό σου. Πρέπει ὅμως τὸ καντήλι πού θὰ ἀνάψῃς μὲ τὸ κερὶ τῆς Λαμπρῆς νὰ τὸ φυλάξῃς ἄσβυστο ὡς τὴν ἡμέρα τῆς Ἀναλήψεως⁽¹⁾.

Ἀπὸ δῶ καὶ ὀγδόντα περίπου χρόνια, πού ὅλοι στὴν Ἄνδρο ἔκαναν μεταξαρειό, ποιὸς λίγο, ποιὸς πολὺ, τὴν πρώτη βολὰ πού θὲ νὰ δώσουν στὰ μαιούνια τους (στὸ μαυρὶ) φῖλλα νὰ φᾶνε, θὲ νὰ ἀνάψουν τὸ κερὶ τῆς Λαμπρῆς πού τὸ φύλαγαν ἀπὸ τὴν Ἀνάσταση στὰ εἰκονίσματα τοῦ σπιτιοῦ των.

Ἄλλα ἔθιμα τῆς Λαμπρῆς.

Εἰς τὸ Κόρθι τῆ Λαμπρῆ ὁ πατᾶς κάνει Ἀνάσταση πρῶτα εἰς τὰ σπῖτια τῶν ἄρρωστων καὶ τῶν γερόντων πού δὲν μποροῦν νὰ πᾶνε στὴν ἐκκλησία, καὶ ὕστερα,

(1) Τοῦτο ἐνθυμίζει τὸ ἐν τοῖς ἱεροῖς τῆς Δήμητρος καὶ Κόρης εἰς τοὺς Δελφοὺς καὶ τὰς Ἀθήνας διατηρούμενον ἄσβεστον πῦρ, καθὼς καὶ τὸ ἐν Ρώμῃ τῶν Ἐστιάδων.

τὰ Μεσάνια ἀκριβῶς, γίνεται στὴν Ἐκκλησία ἡ λειτουργία τῆς Ἀνιστάσεως.

—Οἱ πυροβολισμοὶ κατὰ τὴν Ἀνάστασιν ἦσαν μέχρι πρὸ ὀλίγων ἔτων ἀδιάκοτοι μὲ κάθε εἶδος πυροβόλου ὄπλου, πιστόλια, ντουφέκια, τρομπόνα καὶ μὲ μίσκουλα ἀκόμη.

—Καὶ τρομπόνα μὲν, τ ρ ι μ π ο ὄ ν ι α κοινῶς ὀνομαζόμενα, εἶναι τὰ σπάνια σήμερον παλαιὰ πλατύστομα κοντοντούφεκα, πού τὰ μετεχειρίζοντο ἰδίως οἱ πειραταί, μ ἄ σ κ ο υ λ α δὲ εἶναι μικρὰ κανόνια, σφζόμενα ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῶν Βενετῶν, ἰδιαζόντος σχήματος, χρησιμεύοντα πρὸς ἄμυναν τῶν πύργων καὶ τῶν μοναστηρίων κατὰ τὰς ληστρικές ἐπιδρομὰς.

Χριστὸς Ἀνέστη!

Ἔως τὰ τελευταῖα χρόνια τῆ Λαμπρῆ ὅλοι ἔκαναν τὸ Χ ρ ι σ τ ὸ ς Ἀ ν έ σ τ η, ἐφιλοῦντο δηλαδὴ μεταξύ των. Ἀκόμη ἐφιλοῦντο καὶ ἄνθρωποι πολλάκις ἄγνωστοι, πού τυχαίως συνηγνῶντο εἰς τὸν δρόμον, λέγοντας ὁ ἓνας Χ ρ ι σ τ ὸ ς Ἀ ν έ σ τ η καὶ ἀπαντῶντας ὁ ἄλλος Ἀ λ η θ ι ν ὸ ς ὁ Κ ὺ ρ ι ο ς. Σήμερον τὸ ὄραϊον ἔθιμον πού ἦτο ἀφορμὴ νὰ συμπληρωθοῦν συχνὰ ἄνθρωποι πού εἶχαν μεταξύ των αἰτίας δυσαρρεσκείας καὶ δὲν ἐχαιρετῶντο, τείνει νὰ ἐκλείψῃ.

Παροιμιώδεις ἐκφράσεις.

Τῆ Τουρνὴ καὶ τῶ Βαγιῶ
Οἱ διαῶλοι στοὺ γιάλο.

Ἐπειδὴ παρατηρεῖται ὅτι κατὰ τὰς ἡμέρας αὐτάς, πού εἶναι ἀνάγκη ψαριῶν, ἐπικρατοῦν συνήθως τρικιμῖαι.

Ἄλλος Πάσκα
Κι' ἄλλος χάσκα.

Παροιμία διηλοῦσα, ὅτι ἄλλοι μὲν τρυφῶσι καὶ εὐωχοῦνται κατὰ τὸ Πάσχα, ἄλλοι δὲ μένουν μὲ ἀνοικτὸ τὸ στόμα λιμώττοντες.

Τρεῖς τὰ Γέννα, τρεῖς τὰ Φῶτα κ' ἔξη τὴν Ἀνάσταση.

Ἡ παροιμία δηλοῖ τὰς ἡμέρας τῆς ἀργίας κατὰ τὰς ἑορτὰς ταύτας.

Ἡ κουφὴ βδομάδα μπαίνει,
Τοῦ Λαζάρου κατεβαίνει
Κ' ἡ μεγάλη συνεμπαίνει.
Γλυκὸς ὁ ἵπνος τὸ πρωί,
Γδυμὸς ὁ κ . . . τῆ λαμπρῆ.

Τὰ κόκκινα αυγά.

Θαιμιάσια ἔμνησεν εἰς εὐφραστάτους στίχους τὸ κόκκινο αυγὸ τῆς Λαμπρῆς ὁ Λαοκρατίας, θίξας συγχρόνως χαριτωμένα καὶ τὸ περιμειχτην καὶ αὐτον ἕως τῶρα ζήτημα, ἂν ἡ κότα ἦταν πρῶτα ἢ τὸ αυγόν.

Αὐγὸ μου λαμπριάτικο,
γλυκὸ, καλοψημένο,
Ξερὸ, κοκκινομύτιζο,
καλοεπιθιμένο.

Ἄν ἔλεγα τσὴ χάρες σου
Μιά μιά μετὴν ἀγάδα
Οὔτε ἡ Λαμπρὴ μετ' ἔφτανε,
Οὔτ' ὄλη ἡ νιά 'βδομάδα.

Ἐσὸ τῷ φιλοσόφονε
Ἔσπασες τὸ κεφάλι
Ὅπου χασομυαλούσανε
Μ' ἐπιμονὴ μεγάλη.

Γιὰ ναῦθρονε στὴ σκέψη τους,
Μὰ δὲ θυμοῦμαι πότα,
Ἄν τὸ αυγὸ ἐπρώτανε
Ἦ ἂν ἦταν πρῶτα ἡ κότα.

Αἱ διάφοροι περὶ τῶν κόκκινων αυγῶν τοῦ Πάσχα παραδόσεις εἶναι ὅλαι φανταστικά, μὴ στηριζόμεναι ἐπὶ οὐδεμιᾷ ἱστορικῆς βάσεως. Ἄλλοι διατείνονται ὅτι Μαρία ἢ Μαγδαληνὴ, καταγγέλασα τὸν Πιλάτον εἰς τὸν Καίσαρα διὰ τὴν ἀδικον ἀπόφασίν του κατὰ τοῦ διδασκάλου της, ἔβαψεν αυγά κόκκινα καὶ προσέφερεν ὡς δῶρον εἰς τὸν Αὐτοκράτορα, συμβολίζουσα τὰ αἶμα τοῦ Χριστοῦ, ὅπερ ἀδίκως ἔχυσεν ὁ Πιλάτος. Ἄλλὰ τοῦτο εἶναι μῦθος, διότι ἐν οὐδεμιᾷ ἱστορικῇ πηγῇ ἀναφέρεται. Ἄλλοι πάλιν λέγουσιν ὅτι αἱ ὄρνιθες κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ ἐγέννησαν κόκκινα αυγά, ἀλλὰ καὶ τοῦτο, ὡς καθεὶς ἐννοεῖ, εἶναι καθαρὰ ἀγνοτεία. Καὶ ἄλλοι πάλιν ἄλλα ἀναφέρουσι τῆς ἰδίας σοβαρότητος.

Τὸ πιθανώτερον εἶναι ὅτι οἱ ἀρχαῖοι Ρωμαῖοι, ἐορτάζοντες τὴν θεὰν τῆς Ἀνοιξέως, ὅπως συμβολίσωσι τὰ διάφορα χρώματα τῆς φύσεως, τὰ ὅποια παρουσιάζει ἡ Ἀνοιξίς, ἔβαψον εἰς διάφορα καὶ αὐτοὶ χρώματα αυγά καὶ τὰ ἔτρωγον, προσφέροντες ἐξ αὐτῶν καὶ εἰς τοὺς ἱερεῖς τῆς Θεᾶς. Ἐσυμβόλιζον λοιπὸν τὰ αυγά ἐκεῖνα τὴν μεταβολὴν τῆς φύσεως, ἢτοι τὴν μετάβασιν ἀπὸ τοῦ ψυχροῦ καὶ ἀκάρπου χειμῶνος εἰς τὸ θαλερὸν ἔαρ καὶ τὸ γόνιμον θέρος.

Ἄλλ' ἐπικρατήσαντος τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἡ Ρωμαϊκὴ ἐκείνη τῆς ἀνοιξέως ἐορτὴ κατηργήθη. Καὶ ἐπειδὴ κατὰ τὴν ἀνοιξιν ἐορτάζεται τὸ χριστιανικὸν Πάσχα, διε-

τηρήθη ἔκτοτε τὸ παλαιὸν ἐκκλῆτικὸν ἔθιμον τῶν χροματιστῶν αυγῶν, ἐπικρατήσαντος μάλιστα τοῦ κοκκίνου χρώματος ὡς ζωηροτέρου. Εἰς τὴν Λατίναν γῆν καὶ μέχρι σήμερον τὰ αυγά τοῦ Πάσχα δὲν βάφονται μόνον κόκκινα, ἀλλὰ καὶ εἰς ποικίλα ἄλλα χρώματα.

Ἡ σημασία ἐν τούτοις τῶν χροματιστῶν αυγῶν ἐξελίχθη εἰς τὸν χριστιανικὸν κόσμον εἰς ἄλλην ἠθικωτέραν καὶ ὑψηλότεραν ἔννοιαν. Εἰς τὸ Πάσχα δηλονότι, τὴν ἐορτὴν ταύτην τοῦ ἔαρος τῆς σωτηρίας τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, διὰ τῆς ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ, τὰ κόκκινα αυγά συμβολίζον τὴν μεταβολὴν τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, ἢτοι τὴν μετάβασιν αὐτοῦ ἀπὸ τῆς ἁμαρτωλῆς ζωῆς εἰς τὸ ἔαρ τῆς σωτηρίας καὶ τῆς δικαιοσύνης, ἀπὸ τοῦ σκότους εἰς τὸ φῶς καὶ ἀπὸ τοῦ ψεύδους εἰς τὴν ἀλήθειαν.

Ἐν Ἄνδρῳ, Φεβρουαρίου μεσοῦντος, 1936.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Π. ΠΑΣΧΑΛΗΣ

